

Innspill i forkant av muntlig høring om ny opplæringslov 20. april 2023

Fleksibel utdanning Norge er høringsinstans og fellesorgan for nettskolene og andre tilbydere av fleksibel og nettbasert opplæring og utdanning. Vi stiller til høring om forslag til ny opplæringslov for å støtte departementets forslag om å åpne for bruk av fjernundervisning i skolen, utover de få unntakene som har eksistert til nå.

Vi mener departementets forslag er nøkternt og egnet for å ivareta ulike ordninger for å sikre kvalitet i fjernundervisning. Læring er i seg selv en sosial og kompleks aktivitet. Barn og unge vil nesten alltid ha behov for en fysisk og stedlig tilhørighet i undervisningen. Vi er derfor enige i at fjernundervisning skal være unntaket, og må begrunnes. Og i at begrunnelsen skal basere seg på at fjernundervisning gir større fordeler enn ulemper for elevene. Vi støtter selvfølgelig at det skal være trygt og pedagogisk forsvarlig og skal gjennomføres slik at lærer og elev kan kommunisere effektivt. På samme måte som i det fysiske klasserommet vil dette bestå av en kombinasjon av sanntid/kort responstid og for eksempel tilbakemeldinger på arbeidskrav.

Høringssvarene viser at det er stor enighet om at tiden nå er moden for å åpne for mer fleksibilitet og tilpasning i opplæringen, og at gode erfaringer allerede er gjort innenfor det smale handlingsrommet som har eksistert. Fullføringsreformen og den nye opplæringsloven åpner opp for et annerledes opplæringsløp enn tidligere. Dette gjør at det blir enda viktigere å kunne gi fleksible løsninger for elever og lærlinger, og ikke minst voksne. Da trenger vi en opplæringslov som åpner for utvikling.

Noen få er fortsatt bekymret for om det er mulig å få like god kvalitet på fjernundervisning som på fysisk undervisning der lærer og elev er i samme rom. Noe bekymring kan skyldes erfaringer fra korona-nedstengningene. Vi har sett at mange av utfordringene rundt denne akutt-digitaliseringen har lite å gjøre med gjennomtenkt, godt planlagt og godt begrunnet fjernundervisning.

Elevene skal normalt få undervisning i en fysisk gruppe med lærer til stede slik at de kan oppleve fellesskap og sosial tilhørighet. Men fjernundervisning kan være et viktig supplement for å gi elevene et bredere fagtilbud enn de kan få på hjemskolen. God fjernundervisning krever spesiell kompetanse og organisering. Lærerne må beherske faget og samtidig ha de nødvendige pedagogiske og tekniske ferdighetene for å bruke slike metoder. På norsk kan vi kalle det teknologisk-pedagogisk fagkompetanse. De fleste fylkene i Norge har allerede utviklet, eller er i ferd med å bygge opp, god kompetanse på nettundervisning spesielt på videregående nivå. En opplæringslov som åpner for fjernundervisning slik forslaget fra departementet foreligger vil forhåpentligvis også legge grunnlag for enda bedre samarbeid mellom den etablerte nettskolekompetansen som finnes i fylkene i dag og nasjonale kunnskapssentre.

Fleksibel utdanning Norges medlemmer har lang erfaring med og kunnskap om fjernundervisning, og har hele tiden definert og operasjonalisert kriterier for kvalitet i fjernundervisning både igjennom formelle normer og gjennom erfaringsdeling og samarbeid. Vi vet hvordan man kan få god og forsvarlig opplæring uten å være i samme fysiske rom. Men kvalitet er ikke gratis. Også i fjernundervisning er læreren en viktig (kanskje den viktigste) faktor for at elevene skal oppleve mestring og motivasjon. Det vil derfor sjelden være økonomisk lønnsomt å organisere undervisningen som fjernundervisning.

Vi mener at §14 -4 ikke må være alt for kategorisk i å slå fast at fjernundervisning bør skje på skolen. Siden bruk av fjernundervisning etter de nye bestemmelsene må begrunnes, vil det være begrunnelsen som avgjør fra hvor eleven kan og bør motta undervisning. I forslaget ligger det at det skal være lettere å få unntak for elever på videregående skole. Vi er enige i en differensiering som tar hensyn til elevenes alder og modenhet. Men nettopp derfor bør det være fleksibilitet i hvor elevene deltar fra.

En del fylkeskommuner har greid å utnytte det handlingsrommet de har funnet til å bruke fjernundervisningsformer for å gi et bredere fagtilbud for elever på videregående. Ikke alle videregående skoler kan tilby alle fag, og ved å supplere med fjernundervisning kan elever få den fagsammensetningen de har ønske om og behov for. Disse elevene er nok spesielt motivert for, og har utbytte av undervisning på nett, og de har en stedlig tilknytning til skolen der de tar de aller fleste fagene. Fordi disse fjernundervisningsklassene typisk er satt sammen av elever fra flere videregående skoler, kan det være vanskelig å finne felles mulighet i timeplanen innen ordinær undervisningstid, og timene kan dermed foregå på ettermiddagen, når elevene har reist hjem fra skolen.

Det er også gjort gode erfaringer med å tilby yrkesfagsteori på nett mens elevene har lærlingplass på hjemstedet. På den måten slipper de å flytte for å fullføre yrkesfag.

Disse eksemplene vil neppe oppfattes som særlig kontroversielle, siden elevene bare får en mindre del av opplæringen på nett.

Vi har færre, men viktige, erfaringer med fleksible opplæringstilbud til elever som i perioder ikke har en fysisk tilknytning til skolen og klassen. Dette kan være de få elevene som utvikler spesielle talenter i retning kunst eller idrett og derfor tilbringer mye tid borte fra hjemstedet, og det kan være elever som på grunn av utmattelsesykdommer, angst eller annen sykdom vanskelig kan komme seg på skolen, men har krefter og motivasjon til å delta i nettundervisning. Det kan utvikles gode tilbud for disse elevene, forutsatt at de kan delta i opplæringen uten å måtte reise til skolen. Ny opplæringslov bør ikke lukke disse mulighetene.

Konklusjon: Vi foreslår å sette inn ordet «normalt» i § 14-4, slik at «Elevane skal få fjernundervisning på skolen» erstattes med «Elevane skal normalt få fjernundervisning på skolen».

Fleksibel utdanning Norge har forståelse for at enkelte høringsinstanser mener lovforslaget gir stort rom for skjønn. Vi mener at nettopp fordi fjernundervisning skal være unntaket, og skal begrunnes, er det riktig å basere avgjørelser på skjønn. Det er forskjell på kvalifisert

skjønn og tilfeldig synsing. Våre medlemmer sitter med stor kunnskap, og vi vil gjerne bidra inn i et godt samarbeid med Utdanningsdirektoratet, fylkeskommunene og nasjonale organisasjoner.